

**Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Generalni direktorat za evropske poslove**

Br: 01- Podgorica, 13. jun 2014.

**POZICIJA
CRNE GORE ZA V SASTANAK SAVJETA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE
EVROPSKE UNIJE I CRNE GORE**

(Luksemburg, 24. VI 2014.)

1. Usvajanje agende

Crna Gora pozdravlja održavanje **Petog sastanka Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje** između Crne Gore i EU i podsjeća da Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) predstavlja osnovu za bilateralne odnose. Crna Gora ukazuje da je bez smetnji nastavila sprovođenje obaveza iz SSP-a u skladu s utvrđenom dinamikom inastavila da vodi i razvija institucionalizovani politički dijalog s Evropskom unijom.

2. Odnosi u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja

2.1. Pristupna strategija, naročito u svijetlu Izvještaja Evropske komisije o napretku za 2013.

Crna Gora podsjeća da su pristupni pregovori otvoreni 29. VI 2012, Vlada je obrazovala 33 radne grupe i kompletiran je proces analitičkih pregleda (eksplanatorni i bilateralni skrininzi). Crna Gora je u sve pregovaračke strukture adekvatno integrisala predstavnike civilnog sektora kako bi obezbijedila transparentnost i legitimitet pregovaračkog procesa. Inovativan pristup formiranju pregovaračke strukture podrazumijevao je otvoreni poziv svim zainteresovanim akterima crnogorskog društva da kandiduju predstavnike za rad u pregovaračkim tijelima, što je u krajnjem rezultiralo činjenicom da jednu trećinu članova pregovaračke strukture čine predstavnici civilnog sektora (oko 400 predstavnika).

Crna Gora je dosada otvorila proces pregovora u **devet** pregovaračkih poglavlja, od kojih je privremeno zatvorila **dva** pregovaračka poglavlja **25. Nauka i istraživanje** i **26. Obrazovanje i kultura**.

Poglavljja **23. Pravosuđe i temeljna prava** kao i **24. Pravda sloboda i bezbjednost**, koja čine okosnicu pregovaračkog procesa su otvorena na Međuvladinoj konferenciji **18. XII 2013**. Otvaranje procesa pregovora u 23 i 24 poglavlju predstavljalo je dodatni stimulans dijelu pregovaračke strukture angažovane u ovim oblastima da nastavi, uz punu posvećenost, rad na ispunjavanju privremenih mjerila u navedenim poglavljima. Detaljni akcioni planovi, usvojeni u navedenim poglavljima, predstavljaju sveobuhvatne smjernice za postizanje ovog cilja.

Nakon otvaranja pregovora u 23. i 24. poglavlju i stupanjem u novu zahtjevniju fazu procesa evropske integracije, Crna Gora je inovirala pregovaračku strukturu formiranjem Savjeta za vladavinu prava koji na visokom nivou koordinira ispunjavanje obaveza u ovoj oblasti, kao i proširenjem nadležnosti radnih grupa za vođenje pregovora.

Nadalje, Crna Gora intenzivno sprovodi aktivnosti i u ostalim pregovaračkim poglavljima. Crna Gora je usvojila i pregovaračke pozicije **sedam** pregovaračkih poglavlja: 4. Sloboda kretanja kapitala, 16. Porezi, 18. Statistika, 29. Carinska unija, 31. Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, 32. Finansijski nadzor i 33. Finansijske i budžetske odredbe.

Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2014. – 2018. je usvojen u decembru 2013. i predstavlja **osnovni strateški dokument u oblasti evropske integracije**, koji na temeljit i sveobuhvatan način predviđa potrebne mjere za potpuno usklađivanje s pravnom tekovinom EU, izgradnju administrativnih kapaciteta za njeno efikasno sprovođenje, izradu odgovarajućeg strateškog okvira po svim poglavljima pravne tekovine, kao i proračun troškova za ostvarenje tih aktivnosti.

Takođe, u cilju povećanja transparentnosti i daljeg približavanja procesa integracije građanima Crne Gore Vlada je u martu 2014. usvojila i **Strategiju informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji**, u čijoj su pripremi učestvovali i relevantni predstavnici civilnog sektora.

Politički kriterijumi

Crna Gora je 27. VI 2013. utvrdila predlog, a 10. X 2013. usvojila Akcione planove za 23. i 24. poglavlje, čime je ispunjeno mjerilo za otvaranje pregovora u ovim poglavljima. Akcioni planovi su izrađeni nakon šest mjeseci intenzivnog rada i angažovanja velikog dijela

državne uprave, ali i civilnog sektora koji je na javnim konsultacijama održanim 20. V 2013. dao doprinos komentarima i sugestijama. Crna Gora izražava zadovoljstvo u vezi s procesom izrade Akcionih planova i smatra ovu aktivnost uspješnim testom svojih kapaciteta. Na Međuvladinoj konferenciji 18. XII 2013. Crna Gora je u skladu s novim pristupom otvorila pregovore u 23. i 24. poglavlju, čime je ušla u novu fazu procesa evropske integracije. Prvi polugodišnji Izvještaj o realizaciji Akcionih planova usvojen je 26. XII 2013. i predstavljao je prilog za Pododbor za pravdu, slobodu i bezbjednost, dok je Prvi kvartalni izvještaj o realizaciji Akcionih planova usvojen 24. IV 2014.

Skupština je nastavila da unapređuje efikasnost rada, uključujući i planiranje zakonodavnih i nadzornih aktivnosti. Skupština se 31. VII 2013. upozнала s Tehničkim izvještajem o radu Anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o događajima koji se odnose na rad državnih organa, povodom objavljivanja audio snimaka. Vrhovno državno tužilaštvo je pokrenulo istražni postupak povodom objavljenih audio snimaka i to u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici i u Pljevljima gdje je već započeti i sudski postupak. Crna Gora ukazuje na spremnost da nezavisni pravosudni organi razmotre sve činjenice i dokaze u ovom slučaju, te u skladu s tim okončaju već započeti postupak.

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ličnoj karti, Zakon o biračkom spisku, Zakon o izmjeni Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih partija, što je u skladu sa zaključcima o izgrađivanju povjerenja u izborni proces. Ustavni sud je 31. V 2014. osporio 16 članova Zakona o finansiranju političkih partija za koje je utvrdio da nijesu u saglasnosti s Ustavom Crne Gore.

U Crnoj Gori su 25. V 2014. održani lokalni izbori u 12 lokalnih samouprava, uključujući i glavni grad. Crna Gora je na ovim izborima prvi put primijenila izmijenjeno izborno zakonodavstvo i može se konstatovati da su izbori protekli u korektnoj atmosferi. Crna Gora izražava zabrinutost zbog mogućnosti da su prekršene procedure za raspodjelu sredstava iz fondova EU, u svrhu nadgledanja izbora.

Nastavljena je primjena novog Poslovnika Vlade kojim je **utvrdila 75 predloga zakona i donijela 37 uredbi** uz koje su predlagači dostavili izvještaje o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa. Nastavljene su aktivnosti na afirmaciji transparentnosti rada Vlade i aktivnijeg uključivanja javnosti u proces kreiranja javnih politika. Zakon o slobodnom pristupu informacijama obavezuje organe vlasti da informacije u svom posjedu proaktivno objavljuju na svojim internetskim stranicama.

Crna Gora napreduje s procesom reforme javne uprave. Strategija reforme javne uprave se uspješno sprovodi. Crna Gora je u tom pogledu unaprijedila institucionalne kapacitete, tako je Posebna grupa za praćenje realizacije i pripremu informacija i izvještaja o realizaciji svih preporuka, mjera i aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za sprovođenje Plana unutrašnje

reorganizacije javnog sektora obrazovana 9. X 2013, a Koordinaciono tijelo za praćenje sprovođenja Strategije reforme javne uprave obrazovano je 25. XII 2013. Zakon o državnim službenicima i namještenicima se uspješno sprovodi i na državnom i lokalnom nivou. Vlada je 18. VII 2013. usvojila Plan unutrašnje reorganizacije javnog sektora koji je u potpunosti usklađen s Programom pristupanja Crne Gore EU, s posebnim osvrtom na potrebe procesa pristupanja EU. Crna Gora je izradila i nacrt Zakona o upravnom postupku, kojim se dalje teži pojednostavljenju i ubrzanju opšte upravne procedure, smanjenju troškova postupka za sve učesnike u postupku i modernizaciji procesnih mehanizama.

Crna Gora nastavlja da aktivno učestvuje u svim regionalnim inicijativama.

Crna Gora nastavlja politiku razvijanja dobrosusjedskih odnosa i izgradnje stabilnijeg i bezbjednijeg regiona u pravcu učlanjenja u Evropsku uniju. Crna Gora će nastaviti da bude aktivan činilac pregovora o definisanju pitanja granice sa svim susjedima. Crna Gora je prva inicirala pregovore po ovim pitanjima sa svim susjednim zemljama, što je više puta isticano kao primjer u regionu. Pregovori Crne Gore i Republike Hrvatske o razgraničenju na području Prevlake, sporazumima o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju odvijaju se u duhu prijateljstva i dobrosusjedstva. Ugovor o državnoj granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine sa pratećim aneksima, parafiran je 27. V 2014. od strane Komisija za državne granice pomenutih zemalja i predstavlja prvi sporazum te vrste u regionu koji predstavlja dobru poruku iz regiona i stvara uslove za tješnju saradnju u narednom periodu. Takođe, sa Kosovom je 26. III 2014. potpisano 5 sporazuma, koji se odnose na režim pograničnog saobraćaja, zajedničke granične prelake, procedure zajedničke granične kontrole, definisanje međunarodnog drumskog graničnog prelaza i otvaranja zajedničkog graničnog prelaza, dok je Ugovor o državnoj granici u potpunosti usaglašen i parafiran.

Crna Gora podsjeća na odluku da se formalno pridruži poziciji EU o političkoj situaciji u Ukrajini i usaglasila s drugim izjavama i odlukama EU.

Ekonomski kriterijumi

Upravljanje javnim finansijama

Politika javnih finansija u 2013. je bila usmjerena na konsolidaciju javnih finansija, održivost javnog duga i smanjenje deficita javne potrošnje. Početkom 2013. u Crnoj Gori je uveden set kriznih mjera fiskalnog prilagođavanja, s ciljem zaustavljanja trenda pogoršanja fiskalnih parametara, prvenstveno pada naplate prihoda i, posljedično, rasta deficita i nivoa javnog duga. Set fiskalnih mjera usmjeren na povećanje prihoda budžeta podrazumijevao je: uvođenje „kriznog” poreza od 15% na zarade iznad nacionalnog

prosjeaka, povećanje stope poreza na dodatu vrijednost (s 17% na 19%), povećanje minimalne zarade s 30% na 40%. Od potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom, postepeno se usaglašava akcizna politika, tako da je i u ovoj godini došlo do povećanja akciznih stopa zbog usklađivanja visine akciza s evropskom regulativom. Od 1. I 2014. ukinuta je naplata taksi na SIM kartice, kablovsku televiziju i električna brojila, dok je redefinisana dio propisa koji se odnosi na naplatu takse za pušačke zone. U toku cijele godine kontinuirano se radilo na sprovođenju mjera na suzbijanju sive ekonomije, što je uticalo na širenje poreske baze i poboljšanje fiskalne discipline.

Državni dug Crne Gore na dan 31. XII 2013. je iznosio 1.933,0 miliona eura ili 57,95% BDP-a. **Državni dug na kraju aprila 2014.** iznosio je 56,6 % procijenjenog BDP-a i smanjen je za 0,4% u odnosu na prethodni mjesec.

Mjere fiskalne politike u 2014. usmjerene su na konsolidaciju javnih finansija, održivost javnog duga i smanjenje budžetskog deficita. **Prihodi Budžeta** u periodu januar-april 2014. kontinuirano rastu. **Rashodi budžeta** za prva četiri mjeseca 2014. izvršeni su u odnosu na 2013. povećani za 5,6%, uglavnom zbog povećanja rashoda za plaćanje garancija i kamata. U cilju racionalizacije budžetske potrošnje primjenjuju se mjere štednje. Imajući u vidu da se ove mjere primjenjuju od 2009. prostor za njihovo djelovanje je u velikoj mjeri smanjen. Takođe, vodi se računa da se pri tome ne ugrožava efikasno funkcionisanje cijelog sistema javnog sektora. **Deficit na kraju aprila 2014. je iznosio 1,7% BDP-a** i manji je za 16,2 miliona eura u odnosu na deficit u 2013. Kada se izuzmu plaćene garancije deficit iznosi 1,4% BDP-a.

Ministarstvo finansija Crne Gore je u januaru ove godine uputilo Evropskoj komisiji **Pretpristupni ekonomski program Crnu Goru za period 2013 – 2016** kojim su definisani ciljevi ekonomske politike, makroekonomski i fiskalni okvir i strukturne reforme za period 2013-2016. U cilju unaprijeđenja sistema javnih finansija i usklađivanja s evropskim standardima u aprilu 2014. usvojen je **Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti**. Njime se uvodi institut numeričkih fiskalnih pravila, srednjoročni budžetski okvir, fiskalna strategija, inspekcijski nadzor, kao i odgovarajuće kaznene mjere. **Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike** za period od 2014-2017, koje su usvojene u skladu s novim Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, utvrđeni su limiti budžetske potrošnje u srednjem roku. U skladu s fiskalnim kriterijumima predviđeno je ostvarenje primarnog suficita (deficit umanjen za kamate).

U aprilu 2014. realizovana je i **treća emisija euroobveznica**, koja se ocjenjuje izuzetno uspješnom, sa učešćem preko 200 međunarodnih investitora, što je rezultiralo petostruko većom tražnjom od ponuđenog iznosa za prodaju.

Učešće deficita tekućeg računa u BDP-u iznosi 14,6% i smanjeno je za 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Poboljšanje salda tekućeg računa rezultat je smanjenja vanjskotrgovinskog deficita od 4,3% i rasta suficita u međunarodnoj razmjeni usluga od 5,6%.

U julu 2013. Vlada Crne Gore je, na predlog Savjeta za unapređenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi usvojila Plan unutrašnje reorganizacije javnog sektora. Odgovornost za realizaciju mjera i aktivnosti predviđenih Planom, na nivou sektora, snose resorna ministarstva. Napore na implementaciji reformi prepoznala je i Svjetska banka, izvještajem „Doing Business 2014“, gdje je na globalnom planu Crna Gora napredovala za 7 mjesta, sa 51 na 44, u pogledu globalnog ranga poslovne klime, s najznačajnijim napretkom u okviru indikatora „izdavanje građevinskih dozvola“ sa 68 mjesta unapređenja ranga, a sa 16 mjesta u okviru indikatora „registrovanje nepokretnosti“. Od zemalja u regionu bolje od Crne Gore su rangirane Bivša jugoslovenska republika Makedonija (25) i Slovenija (33), dok su lošije rangirane Kosovo (86), Hrvatska (89), Albanija (90), Srbija (93) i Bosna i Hercegovina (131).

Na kapitalnom i finansijskom računu zabilježen je pad neto priliv stranih direktnih investicija za 29,8%. **Neto priliv SDI** iznosio je 323,9 miliona eura ili 8,7% BDP-a. Na računu portfolio investicija zabilježen je neto priliv u iznosu od 42,0 miliona eura, dok je neto odliv po osnovu ostalih investicija iznosio 54,6 miliona eura. Neto priliv SDI u 2013. iznosio je 323,9 miliona eura, što je za 29,8% manje u odnosu na 2012. Učešće neto priliva SDI u procijenjenom BDP-u za 2013. iznosilo je 9,7%, i manje je za 32,6%, ili za 4,7%, od učešća u 2012. (14,4%). Ukupan priliv SDI iznosio je 479,2 miliona eura, pri čemu je učešće vlasničkih ulaganja 58,1% ili 36,6% manje nego u 2012. (investicije u preduzeća i banke 15,9% (64,2% manje) i investicije u nekretnine 42,2% (10,7% manje), dok interkompanijski dug iznosi 39,4% (16,2% više) i ostalo 2,5% (62,3% manje). Najveći priliv SDI na mjesečnom nivou ostvaren je u decembru 2013. u iznosu od 72,9 miliona eura, kao rezultat povećanja priliva po osnovu kredita između vlasnički povezanih kompanija. Ukupan odliv SDI iznosio je 155,3 miliona eura što je za 9,8% manje nego u 2012. U strukturi odliva najveći dio se odnosio na povlačenje sredstava nerezidenata (83,8%), od čega su obaveza po osnovu interkompanijskog duga 76,1%, dok su ulaganja rezidenata u inostranstvo 17,4%. Prema preliminarnim podacima CBCG, za prvi kvartal 2014. neto priliv SDI je iznosio 78,0 mil.€, što je za 19% više u poređenju sa uporednim podacima iz predhodne godine. Takođe, neto priliv u martu tekuće godine iznosio je 32,1 mil.€ i veći je za 11,2% od neto priliva u februaru (28,8mil.€) iste godine.

Prvi kvartal 2014. karakteriše ekonomski, a posebno fiskalni oporavak i zamajac rasta u odnosu na prošlu, a posebno u odnosu na 2012. koja je označena kao godina s najnižim ekonomskim parametrima od sticanja crnogorske nezavisnosti.

Stabilnost finansijskog sistema

Bankarski sektor je u 2013. sačuvao stabilnost, pri čemu su svi ključni monetarni indikatori ostvarili rast, koji je u velikoj mjeri rezultat primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Likvidnost banaka je bila na zadovoljavajućem nivou, što pokazuju parametri likvidnosti, koji su bili iznad propisanih minimuma. Bankarski sistem je ostvario pozitivan finansijski rezultat od 2 miliona eura i pored činjenice da je i dalje izražen problem loše aktive i visokih kamatnih stopa. Nekvalitetni krediti su krajem decembra činili 17,5% ukupnih kredita, dok krediti koji kasne s otplatom, s iznosom od 478,4 miliona eura, imaju učešće od 19,8 %.

Bankarski sistem na kraju februara posluje s dobitkom, koji na agregatnom nivou iznosi 5,3 miliona eura.

U bankarskom sektoru Crne Gore posluje šest mikrokreditnih finansijskih institucija, čija ukupna bilansna suma u februaru ove godine iznosi 35,0 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec je povećana za 1,1%.

Crna Gora je aktivno učestvovala u procesu usaglašavanja preporuka EKOFIN-a baziranih na ocjeni Pretpristupnog ekonomskog programa za 2014-2016. i podržala njihovo usvajanje.

Crna Gora u kontinuitetu prati realizaciju preuzetih obaveza koje proizilaze iz usvojenih preporuka i posebnu pažnju posvećuje evidentiranju ostvarenog progressa u oblastima od prioritetnog značaja za djelovanje u projektovanom vremenskom horizontu.

Jedan od zaključaka odnosno preporuka EKOFIN-a u oblasti bankarstva jeste „sprovođenje planiranog programa dobrovoljnog finansijskog restrukturiranja (tzv. „Podgorički pristup“) radi rješavanja velikog balasta nekvalitetnih kredita u bilansima banaka i sa stanovišta obima i kretanja.“

Banke su pokušavale da restrukturiranjem, transferom NPL-a ka majkama bankama i prodajom faktoring kompanijama samostalno riješe ovaj problem. Do sada je izmješteno oko 710 miliona eura nekvalitetnih kredita, a ove godine 65,5 miliona eura. CBCG je visok

nivo NPL-a evidentirala kao potencijalni izvor sistemskog rizika, pa je u saradnji s ekspertima Svjetske banke i Ministarstva finansija u okviru tzv. "Podgoričkog modela", pripremila nacrt Zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju. Radna verzija nacrta Zakona je razmotrena na Savjetu CBCG 29. XI 2013. Nacrt zakona je upućen na javnu raspravu i trenutno se nalazi u proceduri ka Parlamentu. Ovim Zakonom se uređuje postupak dobrovoljnog finansijskog restrukturiranja duga između dužnika (privredna društva i preduzetnici), odnosno korisnika hipotekarnog kredita (fizička lica) koji su podobni za finansijsko restrukturiranje i povjerilaca (finansijskih institucija). Modelom su obuhvaćena privredna društva koja su u dugovima, ali su solventna. Implementacijom ovog projekta cilj je obezbijediti održivost poslovanja privrednih subjekata u Crnoj Gori, zbog izraženog problema nelikvidnosti. Ovim zakonom se omogućava i restrukturiranje hipotekarnih kredita fizičkih lica. Zakon će se primjenjivati dvije godine od dana njegovog stupanja na snagu. U okviru istog projekta, usvojene su Izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, kojima je CBCG obavezala banke da razviju sveobuhvatnu strategiju postupanja s nekvalitetnim kreditima za period od tri godine, utvrde godišnje operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita i dostave kvartalne izvještaje o realizaciji operativnih ciljeva. U kontekstu jačanja finansijske supervizije, naredna faza projekta uključuje razvoj novih tehnika supervizije i ključnih indikatora učinka koji će se primjenjivati u neposrednoj i posrednoj kontroli i nadgledanju procesa dobrovoljnog finansijskog restrukturiranja kod privrednih subjekata.

Pravna tekovina EU

Crna Gora je ostvarila napredak u oblastima koje pokrivaju unutrašnje tržište i nastaviće da usklađuje zakonodavne i institucionalne kapacitete s evropskim standardima u skladu s obavezama koje su definisane trgovinskim odredbama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U oblasti unutrašnjeg tržišta i konkurencije, aktivno se radi na ispunjavanju administrativnih kapaciteta. 2014. su zaposlena dva nova službenika u Ministarstvu ekonomije. Očekuje se da će se do kraja godine po planiranoj dinamici nastaviti jačanje administrativnih kapaciteta.

U oblasti ***slobodnog kretanja robe*** nastavljene su aktivnosti na usklađivanju nacionalnih propisa s pravnom tekovinom EU i standardima u ovoj oblasti koji regulišu standardizaciju, metrologiju, akreditaciju i procjenu usaglašenosti s evropskim standardima. Strategija slobode kretanja robe 2014-2018. je u finalnoj fazi izrade. Vlada je utvrdila Predlog zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda i Predlog zakona o nadzoru proizvoda na tržištu. Objavljena su i dva pravilnika kojima se prenose direktive novog pristupa: Pravilnik o bezbjednosti liftova i Pravilnik o električnoj opremi namijenjenoj za upotrebu u okviru određenih naponskih granica. Institut za standardizaciju donio je ukupno 1.447 crnogorskih

standarda (MEST) i srodnih dokumenata i formirao sljedeće tehničke komitete: ISME/TK E 013: Informacione tehnologije, ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja i ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta. Akreditaciono tijelo Crne Gore je usvojilo Predlog strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za period 2015-2018 i predlog Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije za 2015. ATCG je u novembru 2013. akreditovalo jedno novo tijelo za ocjenu usaglašenosti koje pripada grupi ispitnih laboratorija: Univerzitet Crne Gore, Elektrotehnički fakultet - Laboratorija za mjerenje nivoa elektromagnetnih emisija (obim akreditacije: ispitivanje jačine električnog polja). Takođe, u martu 2014, ATCG je akreditovalo i novo tijelo za ocjenu usaglašenosti koje pripada grupi laboratorija za kalibraciju: Zavod za metrologiju Crne Gore - Laboratorija za dužinu, Laboratorija za masu i Laboratorija za temperaturu (obim akreditacije: kalibracija u oblastima dužine, mase i temperature).

U oblasti **javnih nabavki** se radi na izradi Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. Shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima donijet je tekst Smjernica za izradu planova integriteta. Državna komisija je 19. VII 2013. utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Stručne službe.

U oblasti **intelektualne svojine** Skupština je 26. III 2014. donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o žigu, kojim se Crna Gora gotovo u potpunosti usklađuje s pravnom tekovinom EU u ovom dijelu. Ovopoglavlje je otvoreno 31. III 2014, na Međuvladinoj konferenciji u Briselu. U aprilu je počelo sprovođenje tvining projekta čiji je nosilac Vlada Kraljevine Danske, koji se bavi procjenom i razvojem zakonodavnog i institucionalnog okvira u ovoj oblasti pružanjem obuka svim institucijama koje se bave sprovođenjem PIS i podizanjem svijesti o važnosti ovih prava. Nakon konsultacija s EK predviđeno je usvajanje novog Zakona o patentima čije je donošenje predviđeno u III kvartalu 2014. Zakon je dostavljen EK na komentare.

U oblasti **konkurencije** donesene su četiri uredbe na sjednici Vlade od 27. II 2014. koje omogućuju sprovođenje Zakona o zaštiti konkurencije. Usvajanjem preostale dvije uredbe, koje su predviđene za III kvartal 2014, politika konkurencije biće u potpunosti usklađena s pravnom tekovinom EU. Izvršena je izmjena i dopuna Uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, a usvojeni su i dopunjeni Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakon o porezu na dobit pravnih lica. U dijelu **državne pomoći** Komisija za Odjeljenje za pripremu državne pomoći Ministarstva finansija je definisala novih 18 zakona na osnovu kojih postoji pravna osnova za davanje državne pomoći, čime se dopunjuje sveobuhvatni popis mjera državne pomoći.

U oblasti **finansijskih usluga** Centralna banka je u saradnji sa Svjetskom bankom pripremila radnu verziju Zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju, u okviru

projekta „Podgorički pristup za rješavanje NPL¹“, koji se odnosi na pripremu i implementaciju specifične strategije za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita u okviru finansijskog sektora Crne Gore. U oblasti tržišta kapitala, Komisija za hartije od vrijednosti je, u cilju usaglašavanja s pravnom tekovinom EU izradila Analizu implementacije MIFID direktive u crnogorski regulatorni sistem i Analizu efekata uvođenja poreskih olakšica i državnih podsticaja za uplate u dobrovoljne penziona fondove. U oblasti osiguranja, Agencija za nadzor osiguranja je izradila Nacrt zakona o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje.

U oblasti **informatičkog društva i medija** Crna Gora je 30. VII 2013. donijela Zakon o elektronskim komunikacijama. U toku je priprema podzakonskih akata propisanih tim Zakonom kojima se tretira transparentnost postupaka pred Agencijom, vođenje registara, zaštita korisnika, kvalitet usluga, planiranje mreža, itd. Podzakonski akti će biti donijeti do avgusta 2014. Crna Gora je 20. XI 2013. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskoj trgovini. Vlada je 30. I 2014. usvojila II fazu Projekta prelaska s analognih na digitalne radio-difuzne sisteme. Predlog Zakona o elektronskoj upravi je u skupštinskoj proceduri. Vlada je 12. IX 2013. usvojila Strategiju sajber bezbjednosti u Crnoj Gori. Vlada je 10. X 2013. usvojila predlog Akcionog plana za razvoj eGovernment-a do 2016. U skladu sa Zakonom o elektronskim medijima (član 14), Savjet Agencije za elektronske medije je, u septembru 2013, usvojio Plan rada i Finansijski plan Agencije za 2014, kao i Odluku o visini parametara za utvrđivanje naknada za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga u 2014. Ove planove je 27. XII 2013. donijela Skupština Crne Gore.

Crna Gora preduzima aktivnosti u cilju usklađivanja zakonodavstva u oblasti **poljoprivrede i ruralnog razvoja, bezbjednosti hrane, veterinarstva i fitosanitarnog nadzora** s pravnom tekovinom EU i primjenu EU standarda, naročito u pogledu upravljanja resursima, inspekcije i kontrole, strukturne politike i državne pomoći. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, aktivno radi na izradi Strategije i akcionog plana u oblasti poljoprivrede i usklađivanja nacionalnih propisa sa pravnom tekovinom EU. Vlada je donijela Uredbu o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2014 (Agrobudžet). Agrobudžet iznosi 20.429.670,60€ i sastoji se od sredstava opštih prihoda budžeta u iznosu od 14.029.778,00€ i sredstava donacija i kredita Svjetske banke namijenjenih za realizaciju projekta „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore (MIDAS)“ u iznosu od 6.400.000,00€. U skladu s Agrobudžetom za 2014. objavljena su tri javna poziva za dodjelu podrške u oblasti maslinarstva, voćarstva i vinogradarstva. U sklopu sprovođenja programa „MIDAS“, 15. XI 2013. u okviru IV Javnog poziva sa podršku

¹non-performing loans – nekvalitetni krediti

investicijama na poljoprivrednim gazdinstvima, potpisan je sporazum s 244 poljoprivredna proizvođača (vrijednost ugovorenih investicija po IV pozivu je 6,55 mil. €).

U oblasti **bezbjednosti hrane, veterinarstva i fitosanitarnog nadzora**, kontinuirano su sprovedeni i završeni, u decembru 2013. programi monitoringa u veterinarskoj i fitosanitarnoj politici. Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2013. realizovan je kroz 18 posebnih programa na cijeloj teritoriji Crne Gore. Donijet je i Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2014. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja formiralo je, 16. I 2014. Radnu grupu koja će izvršiti analizu graničnih inspeksijskih mjesta na kojima se vrše veterinarska i fitosanitarna kontrola u međunarodnoj trgovini. Usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sredstvima za zaštitu bilja i Pravilnik o mjerama za sprječavanje, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje klasične kuge svinja.

U oblasti **ribarstva**, na osnovu izvještaja o analitičkom pregledu, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja ulaže napore u cilju jačanja administrativnih kapaciteta i izrade Strategije i Akcionog plana za oblast ribarstva 2014-2020. U cilju usklađivanja s pravnom tekovinom EU donijeta su tri nova podzakonska akta: Pravilnik o tipu satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovnih objekata i vrsti ribolovnih plovnih objekata za koje se sistem uspostavlja, Pravilnik o obrascu dozvole, načinu plaćanja naknade, obliku, sadržini i načinu vođenja registra dozvola za marikulturu, Pravilnik o određivanju linije na kojoj voda prestaje biti postojano slana u rijekama koje se ulivaju u more i određivanju granica zaštićenih ribolovnih područja.

U oblasti **saobraćaja**, donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, kao i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju. Od januara 2014. primjenjuje se novi Zakon o željeznici. Novim zakonskim rješenjima su u potpunosti definisane obaveze i nadležnosti Direkcije za željeznice, kao regulatornog organa i tijela zaduženog za bezbjednost i monitoring investicija u željezničku infrastrukturu i obezbijeđena je nezavisnost Direkcije za željeznice od Ministarstva saobraćaja i pomorstva u obavljanju ovih poslova. Nacionalnim budžetom za 2014. su opredijeljena sredstva za formiranje NIB (Nacionalnog tijela za bezbjednost), koje će biti zajedničko tijelo za vazdušni, željeznički i pomorski saobraćaj, s tri zaposlena inspektora (glavna istražitelja) za svaki vid saobraćaja, koji će u skladu sa zakonom koordinirati radom ovog tijela i biti zaduženi za sprovođenje svih potrebnih aktivnosti.

U oblasti **energetike** Ministarstvo ekonomije je u decembru 2013. utvrdilo konačnu verziju Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine – Zelena knjiga. Početkom 2014. godine na zahtjev Ministarstva ekonomije, Agencija za zaštitu životne sredine je izdala Rješenje o saglasnosti Ministarstvu ekonomije na Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Nacrta strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. Nakon toga,

pripremljena je prva verzija nacrtu Bijele knjige. Uskoro se očekuje finalizacija Bijele knjige, koja će biti usvojena od strane Vlade u II kvartalu 2014. Pripremljen je Nacionalni akcioni plan za korišćenje obnovljivih izvora energije (NREAP) i 10. IV 2014. dostavljen Sekretarijatu Energetske zajednice na davanje komentara. U toku je izrada Akcionog plana o obaveznim rezervama nafte i/ili naftnih derivata. Kada je riječ o energetskej efikasnosti, Vlada je 3. IV 2014. utvrdila Predlog zakona o efikasnom korišćenju energije. U toku je priprema novog Zakona o energetici, čije se usvajanje očekuje do kraja godine.

U oblasti **oporezivanja** je izmijenjen zakonodavni okvir koji se odnosi na akcize u cilju usaglašavanja visine akcize na cigarete, kojim je povećana specifična akciza na cigarete sa 15€ na 17.5€ na 1000 komada² i smanjena stopa proporcionalne akcize sa 36 % na 35% uz uvođenje prosječne ponderisane maloprodajne cijene cigareta kao osnovice za obračun minimalne akcize. Pored navedenog, Zakonom je propisano ukidanje kafe kao akciznog proizvoda od 1. I 2015. Izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica i Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica su promijenjena poreska oslobođenja za početak obavljanja djelatnosti u nedovoljno razvijenim opštinama čime je izvršeno usklađivanje s EU regulativom koja se odnosi na državnu pomoć. Novim softverskim rešenjima čija je izrada u toku, Poreska uprava će se omogućiti e-usluge vezane za registraciju privrednih subjekata u Centralni registar (CRPS). Realizacijom Projekta „Nadogradnja IT sistema Poreske uprave“, koji je finansiran iz Ipe, omogućeno je elektronsko podnošenje poreskih prijave poreza na dobit, PDV-a, kao i finansijskih iskaza.

U oblasti **carina** u proteklom periodu usvojeni su Zakon o izmjenama i dopunama Carinskog zakona i Uredba o Carinskoj tarifi za 2014. U Podgorici je 19. IX 2013 potpisan Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji i uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima. Uprava carina je 31. III 2014. usvojila Plan integriteta, koji sadrži skup mjera pravne i praktične prirode kojima se sprječavaju i otklanjaju mogućnosti za nastanak i razvoj različitih oblika koruptivnog ponašanja. Uprava carina je, uz finansijsku podršku EU, izradila i prihvatila informatičko-tehničko-komunikacijsku strategiju naslonjenu na Poslovnu strategiju Uprave carina.

U oblasti **statistike** u cilju jačanja administrativnih i prostornih kapaciteta, tri službenika Zavoda za statistiku su stažirala u Eurostat-u, a Vlada Crne Gore je dodijelila dodatni prostor od 100m² Zavodu za statistiku. Zavod za statistiku šalje EUROSTAT-u putem portala „Edamis“ i aplikacije „Edamis“ podatke iz 20 domena i 27 pod-domena. Konstantno se radi na povećanju broja domena i pod-domena za koje se podaci šalju preko Edamisa. U junu 2013. potpisan je Sporazum o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, u cilju razvoja statistike poljoprivrede, a u januaru 2014. je formirano 5 radnih

²Od 1. VIII 2014. se planira povećanje specifične akcize na cigarete sa 17,5 na 18 eura na 1000 komada.

grupa shodno Sporazumu. Pripremljena su tri ključna strateška akta za oblast statistike: Strategija razvoja zvanične statistike 2014 – 2018, Program zvanične statistike 2014 – 2018 i Godišnji plan zvanične statistike za 2014.

Crna Gora ukazuje da je u oblasti **socijalne politike i zapošljavanja** Vlada je na sjednici od 26. XII 2013. utvrdila Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2014, čija je implementacija u toku. Akcioni plan za 2014. je definisao mjere i aktivnosti koji prate ciljeve definisane Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015. Kretanja na tržištu rada u 2013. pokazuju da se ono u izvjesnoj mjeri oporavlja od uticaja globalne ekonomske krize. Dodatno, mjere sprovedene kroz realizaciju Akcionog plana zapošljavanja za 2013, a posebno Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem doprinijeli su poboljšanju položaja grupa obuhvaćenih ovim Programom. Opšti kolektivni ugovor je objavljen 22. III 2014. i stupio je na snagu 30. III 2014. Zaključivanjem Opšeg kolektivnog ugovora zaposleni će moći da ostvare potpuni obim prava koja proizilaze iz Zakona o radu. U ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti populacija Roma učestvuje s 3,3%. Trenutno je 10 pripadnika romske nacionalne manjine uključeno u dva programa obrazovanja i osposobljavanja. Kroz projekat javnih radova uključeno je 13 pripadnika ove populacije.

Crna Gora ukazuje da je u oblasti **preduzetništva i industrijske politike**, u pogledu industrijske politike, pokrenute su aktivnosti na planu izrade industrijske politike. Pripremljen je, i načelno odobren iz rezervnih sredstava IPA 2012/2013, predlog Projektnog zadatka za ekspertsku podršku iz oblasti industrijske politike, u smislu jačanja administrativnih kapaciteta u kreiranju industrijske politike.

Crna Gora ukazuje da je postignut dalji napredak u oblasti **pravosuđa**. Skupština Crne Gore je 31. VII 2013. donijela Amandmane I do XVI na Ustav Crne Gore i Ustavni zakon za sprovođenje amandmana. Nova ustavna rješenja uslovlila su donošenje izmjena i dopuna Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, Zakona o Sudskom savjetu, Zakona o Državnom tužilaštvu i Zakona o sudovima 24. IX 2013. U skladu s ustavnim promjenama izabran je sastav Tužilačkog savjeta, kao i svih sedam sudija Ustavnog suda, priveden kraju postupak izbora članova Sudskog savjeta, dok u prvom konkursu, nakon dva kruga glasanja na plenumu Skupštine, nije izabran Vrhovni državni tužilac, zbog čega je u skladu sa Ustavom 29. V 2014. donijeta odluka o ponavljanju konkursa.

Vlada je 3. IV 2014. usvojila **Strategiju reforme pravosuđa 2014-2018**, koja sadrži strateške ciljeve jačanje nezavisnosti pravosuđa, jačanje efikasnosti pravosuđa, crnogorsko pravosuđe kao dio evropskog pravosuđa, jačanje dostupnosti, transparentnosti i javnog povjerenja u pravosuđe, razvoj pravosudnih institucija i drugih institucija u funkciji pravosuđa.

Smanjen je broj zaostalih predmeta pa je na kraju 2013. u svim crnogorskim sudovima u radu bilo svega 4.251 predmeta koji su stariji od tri godine.

Crna Gora nastavlja s postupanjem u slučajevima ratnih zločina u skladu sa međunarodnim pravilima, kao i sa međunarodnom i regionalnom saradnjom po ovim pitanjima, a sa Bosnom i Hercegovinom je potpisan sporazum o saradnji između državnih tužilaštava po ovim pitanjima.

Crna Gora je izmijenila Krivični zakonik kako bi ga prilagodila relevantnim evropskim standardima u oblasti zaštite dječjih prava, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, borbe protiv trgovine ljudima i borbe protiv pranja novca, čime je učvršćen normativni okvir u ovoj oblasti.

Crna Gora kontinuirano jača svoj normativni i institucionalni okvir za borbu protiv korupcije. U toku je izrada Zakona o sprečavanju korupcije kojim se stvaraju uslovi za formiranje Agencije za antikorupciju kao tijela koje će objединiti dosadašnje nadležnosti Komisije za sprečavanje sukoba interesa, Uprave za antikorupcijsku inicijativu, djelimično Državne revizorske institucije i Državne izborne komisije.

Crna Gora će u 2014. usvojiti izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama kojim će se unaprijediti sistem kontrole u ovoj oblasti, kroz imenovanje predsjednika i članova Državne komisije za kontrolu i praćenje postupaka javnih nabavke od strane Skupštine Crne Gore. Ovim zakonom će se uspostaviti i sistem kontrole i sankcionisanja nad izvršiocima javne nabavke, koji su vršili zloupotrebe ili kršili rokove i uspostaviti sistem nadzora nad izvršenjem ugovora.

Crna Gora će do kraja 2014. donijeti poseban zakon kojim će se urediti nadležnost Specijalnog državnog tužilaštva koje će biti nadležno za postupanje u svim slučajevima s elementima korupcije, u okviru kojeg će se obezbijediti specijalizacija za osjetljive oblasti i korupciju na visokom nivou. Tim zakonom urediće se i organizaciona struktura posebnog tužilaštva za postupanje u predmetima organizovanog kriminala i korupcije, s posebnim osvrtom na visoku korupciju, kao i stvoriti osnov za uspostavljanje funkcionalne veze između Jedinice za finansijske istrage Uprave policije i multidisciplinarnog tima pri specijalnom tužilaštvu.

Kako bi ojačala svoju sposobnost finansijske istrage, Crna Gora će usvojiti poseban zakon o finansijskoj istrazi i konfiskaciji imovine u 2014. čime će se stvoriti uslovi za osnivanje posebnog tijela koje će se baviti isključivo ovim poslovima. S 40 miliona eura oduzete imovine, Crna Gora ima skoro najveću vrijednost oduzete imovine po glavi stanovnika u Evropi.

U cilju unapređenja institucionalnog okvira za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, Vlada je 14. XI 2013. usvojila Analizu organizacione strukture, kapaciteta i ovlaštenja državnih organa i organa uprave u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, sa preporukama za unapređenje normativnog i institucionalnog okvira, a na sjednici od 13. II 2014. je usvojen i Plan realizacije zaključaka ove Analize.

Crna Gora je izmijenila Zakon o zabrani diskriminacije kojim se dalje pospješuje promocija jednakosti i zaštita temeljnih prava u skladu s evropskim standardima, kao i Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Očekuje se donošenje Zakona o izvršenju krivičnih sankcija koji je u procesu izrade.

Kako bi unaprijedila položaj osoba s invaliditetom, Vlada je 31. X 2013. usvojila Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014. Vlada je takođe 18. XII 2013. donijela Strategiju inkluzivnog obrazovanja i vaspitanja (2014-2018) i usvojila Akcioni plan za period 2014-2015.

U cilju unapređenja zaštite novinara od prijetnji i nasilja, Vlada Crne Gore je 26. XII 2013. formirala Komisiju za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama starih i nedavnih slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima i ubistava novinara. Predsjednik komisije je zamjenik glavnog urednika ND "Dan" a članovi su pripadnici tužilaštva, policije, ANB-a, novinari i predstavnici NVO. Komisija je počela s radom i redovno održava sjednice razmatrajući materijale u vezi sa slučajevima nasilja.

Crna Gora teži unapređenju ambijenta po pitanju prava seksualnih manjina. Tako je donijeta Strategija za unapređenje kvaliteta života seksualnih manjina 2013. – 2018. Realizacija aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje „Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba“, ostvarena je gotovo u potpunosti. Akcioni plan za 2014. je usvojen i njegova realizacija je otpočela.

Crna Gora nastavlja da pruža ambijent za potpuno ostvarivanje manjinskih prava. Crna Gora je u proteklom periodu predsjedavala „Decenijom Roma“, tokom čega je posebna pažnja posvećena inkluziji ove nacionalne manjine u sve sfere društva s posebnim osvrtom na zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i zapošljavanje. Shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama tokom 2013. održane su elektorske skupštine i konstituisani su Albanski, Bošnjački, Hrvatski, Muslimanski, Romski i Srpski manjinski nacionalni savjet.

U oblasti migracija Crna Gora je otvaranjem Prihvatilišta za strance, stvorila odgovarajuće prihvatne kapacitete za smještaj neregularnih migranata. Takođe, otvaranjem Centra za tražioce azila i obezbjeđenjem alternativnih smještajnih kapaciteta, stvoreni su uslovi za prijem azilanata, čak i u slučaju iznenadnog povećanog priliva.

Crna Gora je donijela inoviranu Strategiju integrisanog upravljanja granicom 2014 – 2018. Kontinuirano se održavaju dobri odnosi sa zemljama regiona po pitanju rješavanja pitanja međudržavne granice. S tim u vezi, u proteklom periodu se kao najznačajnije aktivnosti ističu potpisivanje Sporazuma o međudržavnoj granici s Republikom Albanijom i potpisivanje pet sporazuma o nadzoru državne granice s Republikom Kosovo.

Crna Gora će uskoro započeti izradu **šengenskog akcionog plana**, kroz koji će inkorporirati Mapu puta po pitanju koraka koji su neophodni kako bi se domaće zakonodavstvo uskladilo sa šengenskom pravnom tekovinom.

Crna Gora kontinuirano ima dobru međunarodnu i regionalnu saradnju po pitanju borbe protiv organizovanog kriminala, što je rezultiralo brojnim međunarodnim akcijama i zaplijenama velike količine narkotika. U 2013. oduzeto je 1.346 kg narkotika što je za 30,55% više u odnosu na prethodnu godinu. Crna Gora i u 2014. nastavlja da suzbija nelegalnu trgovinu narkoticima s posebnom pažnjom na tranzitne rute, tako je u luci Bar u junu izvršena zaplijena 250 kilograma kokaina namijenjenog za distribuciju u drugim zemljama.

Crna Gora aktivno sprovodi sve aktivnosti u cilju pristupanja Europolu s kojim se očekuje potpisivanje sporazuma do kraja 2014, kao i Eurojustu s kojim se očekuje potpisivanje sporazuma u 2015. Kontinuirano se razmjenjuju obavještajni podaci, kroz sigurne komunikacione linkove (posredstvom INTERPOL-a, EUROPOL-a i SELEC-a) u cilju prevencije i suzbijanja kriminala.

Crna Gora je posvećena sprovođenju svih obaveza koje proizilaze iz bezviznog režima i kontinuirano izvještava Evropsku komisiju o ostvarenom napretku. S tim u vezi, posebna pažnja posvećuje se poboljšanju konkretnog bilansa ostvarenih rezultata u najznačajnijim oblastima, tako su od septembra 2013. do aprila 2014. u neregularnom prelasku državne granice spriječena 322 lica, nije bilo izdatih viza na državnim granicama, a bilo je 99 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prihvata ukupno 192 lica.

U oblasti **obrazovanja i kulture** donijeta je Strategija inkluzivnog obrazovanja (2014-2018). Savjet za kvalifikacije je usvojio inicijative za razvoj kvalifikacija: dvije inicijative za razvoj stručnih kvalifikacija na nivou III i jednu inicijativu za razvoj stručne kvalifikacije na nivou V, jednu inicijativu za razvoj kvalifikacije nivoa obrazovanja na nivou VII1, kao i dva standarda zanimanja (nivo IV1). Ministarstvo kulture pripremila je Predlog novog zakona o kinematografiji, a nakon sprovedene javne rasprave, predlog zakona se nalazi u proceduri razmatranja. Vlada Crne Gore prihvatila je inicijativu Ministarstva kulture o punom učešću Crne Gore u Programu „Kreativna Evropa“, koji obuhvata potprograme „Kultura“ i „MEDIA“, na sjednici od 3. X 2013.

U oblasti ***životne sredine i klimatskih promjena***, Vlada je 12 XII 2013. utvrdila Predlog zakona o odgovornosti za štetu u životnoj sredini, a Predlog zakona o nacionalnim parkovima 18. XII 2014. Osim toga, Vlada je 18. XII 2013. usvojila Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2013. Nacionalni izvještaj o sprovođenju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija) dostavljen je 21. II 2014. Sekretarijatu Arhuske konvencije. U cilju daljeg usklađivanja zakonodavstva Crne Gore sa zakonodavstvom Evropske unije i efikasnije implementacije Zakona o upravljanju otpadom u toku su aktivnosti na izmjenama i dopunama ovog akta čije donošenje je planirano u II kvartalu 2014. U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom utvrđena je obaveza izrade novog Državnog plana upravljanja otpadom. Ovaj dokument i Strategija upravljanja otpadom radi se iz sredstava IPA 2009. Završetak i usvajanje Strategije upravljanja otpadom planirano je za II kvartal 2014, a Državnog plana upravljanja otpadom za III kvartal 2014. Na osnovu novog Državnog plana upravljanja otpadom definisaće se tačan broj regionalnih centara za obradu otpada i ostalih infrastrukturnih objekata potrebnih za oblast upravljanja otpadom. Pripremljen je i Nacrt drugog nacionalnog izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama prema Okvirnoj konvenciji UN-a o promjeni klime. U Podgorici je 13. i 14. V 2014. održan sastanak o mjerilu za otvaranje 27. poglavlja na kojem je dogovoreno da će Crna Gora do kraja 2015. izraditi sveobuhvatnu strategiju i akcioni plan, koji će poslužiti kao osnova za prenošenje, sprovođenje i primjenu pravne tekovine u oblasti životne sredine i klimatskih promjena, uključujući planove razvoja relevantnih administrativnih kapaciteta i procjenu potreba finansijskih resursa s definisanim ciljevima i rokovima. Radna grupa za izradu strategije i akcionog plana će biti uskoro formirana.

U oblasti ***zaštite potrošača i zdravlja*** Skupština je 23. XII 2013. donijela Zakon o zaštiti potrošača koji će biti u primjeni od 24. jula 2014. Vlada je 3. III 2014. utvrdila Predlog zakona o opštoj bezbjednosti proizvodai Predlog zakona o nadzoru proizvoda na tržištu. Vlada je 17. X 2013. razmotrila i usvojila godišnji Izvještaj o realizaciji NPZP za period jul 2012 – jun 2013. Godišnji Akcioni plan za realizaciju NPZP za period jul 2013 – jun 2014. je usvojen 18. XII 2013. U oblasti zdravlja, Vlada je, usvojila Zakon o obezbjeđivanju krvi, a utvrdila Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti, na sjednici od 21. XI 2013. i Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja, na sjednici od 26. XI 2013. Zakonom o zaštiti potrošača je propisano aktivno učešće nevladinog sektora u oblasti zaštite potrošača u odgovarajućim fazama pripreme zakona i drugih propisa, u izradi Nacionalnog programa zaštite potrošača i drugih mjera za zaštitu.

Kad je riječ o ***finansijskoj kontroli*** u cilju jačanja implementacije PIFC-a u praksi, posebno na lokalnom nivou i kod javnih preduzeća menadžerske odgovornosti i sistema kontrole, Crna Gora je 3. IV 2014. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu

unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, kao i inovirani Akcioni plan za sprovođenje Strategije daljeg razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru 2015-17. Crna Gora će obezbijediti redovno ažuriranje napretka kroz doprinos u Izvještaju o napretku i Posebne radne grupe za reformu javne uprave. Poseban napor u narednom srednjoročnom periodu će se posvetiti jačanju međuresorne saradnje i osiguranju da plan reforme javne uprave počiva na ključnim principima PIFC koncepta – efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti, kao i odgovornosti. Crna Gora će pojačati finansijsku i operativnu nezavisnost Državne revizorske institucije usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o DRI do kraja 2014. Usvojena je Odluka o obrazovanju Koordinacionog tijela za praćenje i upravljanje politikom prevencije i suzbijanja nepravilnosti u cilju zaštite finansijskih interesa Evropske Unije (AFCOS mreža) (5.XII 2013.) Izvršena je obuka i sertifikacija internih revizora.

Pretpristupna podrška

Crna Gora kroz Instrument pretpristupne podrške (IPA) trenutno operativno koristi sredstva I i II komponente (Podrška tranziciji i jačanje institucija i Prekogranična saradnja). Sprovođenje projekata I komponente iz programa IPA 2007, 2008, 2009. i 2010. je većim dijelom završeno, dok je sprovođenje projekata iz programa IPA 2011, 2012. i 2013. u toku. Početkom 2014. potpisan je II dio Finansijskog sporazuma za program IPA 2013. kojim je realocirano 7,3 miliona eura iz V u I komponentu. Takođe, početkom 2014. potpisan je Adendum Finansijskog sporazuma za program IPA 2013. kojim se omogućava korištenje dodatnih 2,3 miliona eura.

U okviru finansijske perspektive za period 2007-2013, Crna Gora je učestvovala u osam programa: pet bilateralnih programa (s Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Hrvatskom, Kosovom i Srbijom); IPA Jadranskom prekograničnom programu (IPA Adriatic CBC) i dva transnacionalna programa - Jugoistočna Evropa (SEE) i Mediteranski program (MED). U okviru pomenutih programa, crnogorski partneri su učestvovali u 172 projekta, ukupne vrijednosti 27.356.242,13 eura.

U prethodnom periodu, nacionalne institucije uključene u uspostavljanje decentralizovanog sistema su učestvovala u pripremi odgovora na revizorske izvještaje Evropske komisije i sprovodile aktivnosti koje su se odnosile na otklanjanje nedostataka prepoznatih u navedenim izvještajima u slučaju I, II, III i IV komponente Ipe. Znatna napredak je učinjen, o čemu Nacionalni fond kvartalno izvještava Vladu Crne Gore i Evropsku komisiju.

Evropska komisija je 25. IV 2014. donijela odluku o prenosu upravljanja sredstvima EU za III komponentu Ipe (*Regionalni razvoj*) na crnogorske institucije, dok se slične odluke očekuju i za II i IV komponentu Ipe. Nakon toga će se intenzivirati aktivnosti usmjerene na

potpisivanje Finansijskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske komisije, čime će biti stvoreni svi preduslovi za samostalno upravljanje pretpristupnom podrškom EU.

U pogledu V komponente Ipe, sprovedena je procjena ispunjenosti preduslova za dodjeljivanje nacionalne akreditacije Operativnoj strukturi od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje i očekuje se finalni izvještaj nezavisne revizorske kuće. Nakon toga utvrdiće se dinamika slanja akreditacionog paketa, koja zavisi ne samo od izvještaja već i od usvajanja dokumenata od strane Evropske komisije, koji predstavljaju sastavni dio paketa, kao što su Sektorski sporazum i IPARD program.

Nacionalne institucije su početkom 2014. otpočele programiranje sredstava alociranih za Ipu 2014. u okviru Ipe II. Proces programiranja se odvija uz koordinaciju Kancelarije nacionalnog koordinatora za Ipu i uz stalne konsultacije s Evropskom komisijom. Usvajanje nacionalnog akcijskog programa za Ipu 2014. se očekuje tokom IV kvartala 2014. Istovremeno, crnogorske institucije rade na pripremi sektorskih planskih dokumenata čiji su prvi nacrti dostavljeni EK krajem maja 2014. Takođe, tokom 2013. i 2014. nacionalne institucije su radile na priložima i komentarima za Strategijski dokument Crne Gore za 2014-2020 i Višekorisnički strategijski dokument 2014-2020.

Tokom 2013. je započela priprema prekograničnih i transnacionalnih programa u kojima će Crna Gora učestvovati u okviru Ipe 2014-2020. U okviru nove finansijske perspektive, Crna Gora će učestvovati u 9 prekograničnih i transnacionalnih programa: 4 bilateralna (sa Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Kosovom i Srbijom), 2 trilateralna (Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora i Italija - Albanija - Crna Gora) i 3 transnacionalna programa (Dunavskom - Danube, Mediteranskom - MED i Jadransko-jonskom programu).

2.2. Bilateralni odnosi u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

Obezbijeđeno je efikasno sprovođenje SSP-a i obaveza uplaniranim rokovima, kao i sprovođenje SSP-a u skladu s utvrđenom dinamikom. Takođe, Crna Gora nastavlja proces sveobuhvatnih političkih, ekonomskih, pravnih, institucionalnih i strukturnih reformi.

Crna Gora je, prva od zemalja Zapadnog Balkana, decembra 2013. potpisala Protokol o izmjenama i dopunama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, usljed stupanja Hrvatske u Evropsku uniju. Ovim su još jednom potvrđeni dobri odnosi između Crne Gore i Hrvatske, kao i odgovoran odnos koji Crna Gora ima prema Evropskoj uniji.

Imajući u vidu aktuelnu fazu procesa evropske integracije i sve složenije i zahtjevnije obaveze koje proističu iz pregovaračkog procesa, procesa usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU i ispunjavanja obaveza iz SSP-a, Crna Gora izražava zadovoljstvo kontinuitetom ekonomskog i političkog dijaloga sa EU.

Prvi sastanak Posebne radne grupe za javnu upravu, koja je osnovana s ciljem praćenja nacionalnih strategijskih dokumenata i razmatranje unapređenja administrativnih kapaciteta za efikasno sprovođenje pravne tekovine u svim oblastima, održan je u Podgorici 6. i 7. II 2014.

Održano je i **šestredovnih godišnjih sastanaka sektorskih pododboratoka** kojih su dvije strane razmijenile stavove o najnovijim dešavanjima na bilateralnom planu i o statusu institucionalnih, političkih i ekonomskih reformi u Crnoj Gori. Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku održan 10 i 11 IX 2013. u Briselu, Pododbor za poljoprivredu i ribarstvo održan 6. XI 2013. u Briselu, Pododbor za ekonomska, finansijska pitanja i statistiku održan 19. XI 2013. u Podgorici, Pododbor za pravdu, slobodu, bezbjednost uključujući pitanja migracija održan 4 i 5 II 2014. u Podgorici, Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku održan 9 i 10 IV 2014 u Podgorici i Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju održan u Briselu 12. V 2014.

Crna Goranastavlja svoje učešće u programima EU za period 2014-2020, i trenutno čeka da zaključi sporazume za nekoliko programa:

- **Horizont 2020” - Okvirni program EU za istraživanje i inovacije (2014-2020):** Vlada je 29. V 2014. usvojila Međunarodni sporazum između EU i CG o učešću CG u programu Unije „Horizont 2020.“
- **“COSME” – Program Unije “Konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća” (2014-2020):** Vlada je 16. I 2014. prihvatila Sporazum između EU i CG o učešću CG u Programu Unije “COSME”.
- Od aprila 2012. godine Crna Gora aktivno učestvuje u Programu Evropske unije „**Customs 2013**“. Ovo aktivno učešće će se nastaviti u programu „**Customs 2020**“. Takodje, Poreska uprava Crne Gore je u proceduri aplikacije za korisnika Programa „**Fiscalis 2020**“. Poreska uprava će postati korisnik ovog Programa u januaru 2015.
- Pristupanje Crne Gore programu **“Erasmus+”** je u toku. Trenutno je u proceduri usvajanje i potpisivanje Memoranduma o učešću u Programu **“Kreativna Evropa”**, a imenovano je i koordinaciono tijelo Deska za Kreativnu Evropu (Ministarstvo kulture). Memorandumom je definisano da će Crna Gora učestvovati u potprogramu “Media” od dana dobijanja pismene potvrde od nadležnog tijela EK da ispunjava uslove iz Direktive AVMS (na aprilskom Pododboru je rečeno da se to odnosi na usvajanje tri pravilnika koja radi Agencija za elektronske medije).
- Crna Gora se priprema za učešće u novom **Evropskom programu za zapošljavanje i socijalne inovacije**. Oblasti u kojima će uzeti učešće jesu oblasti mikro finansiranje i socijalno preduzetništvo.